

Välkommen till webinarium om psykisk ohälsa och arbete, tillfälle 1

Vi kommer att starta kl. 12.30

CAMM är ett kunskapscentrum inom Region Stockholm. Vårt uppdrag är att arbeta för en jämlik och förbättrad folkhälsa genom att identifiera, bedöma och förebygga hälsorisker i **arbetsmiljön** och **omgivningsmiljön**.

Psykisk ohälsa och arbete

Tillfälle 1:
Risk- och friskfaktorer på arbetsplatsen och
arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön

Magnus Linnarud Johansson, psykolog och Åsa Chaikiat Ståhl,
specialist i allmänmedicin och skolhälsovård, PhD

Centrum för arbets- och miljömedicin, Region Stockholm

27 november, 2024

Agenda

- Arbete och psykisk ohälsa - bakgrund
 - Arbetsgivares ansvar - förebyggande
 - Arbetsgivares ansvar – rehabilitering
-
- Välkomna att ställa frågor i chatten!

Psykisk ohälsa – sjukfrånvaro

Cirka en av tre patienter i primärvården lider av psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa utgör cirka hälften av alla längre sjukfall - en stor andel stressrelaterade

Kvinnor utgör en stor andel av de som är sjukskrivna för stressrelaterad psykisk ohälsa

Primärvårdens roll för psykisk hälsa | Uppdrag Psykisk Hälsa (uppdragpsykiskhalsa.se)

Åhlén J, Dal H, Muwonge J, Lundin A, Wicks S. Psykisk ohälsa i Stockholms län – nuläge och förslag. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm; 2022. Rapport 2022:13

Stressrelaterade sjukskrivningar ökar igen efter pandemin - Försäkringskassan (forsakringskassan.se, okt 2022)

Försäkringskassans lägesrapport Psykisk ohälsa i dagens arbetsliv, Försäkringskassan, 2023

Sjukfrånvaro i psykiatriska diagnoser (forsakringskassan.se), 2020

Psykisk ohälsa i siffror

49 %

Andel pågående sjukfall med psykiatriska diagnoser (F00-F99), 2024-04

23,1 %

Andelen pågående sjukfall på grund av stressrelaterad psykisk ohälsa (F43), 2024-04

20 616

Antal startade sjukfall med utmattningssyndrom (F438A), 2023

23 506

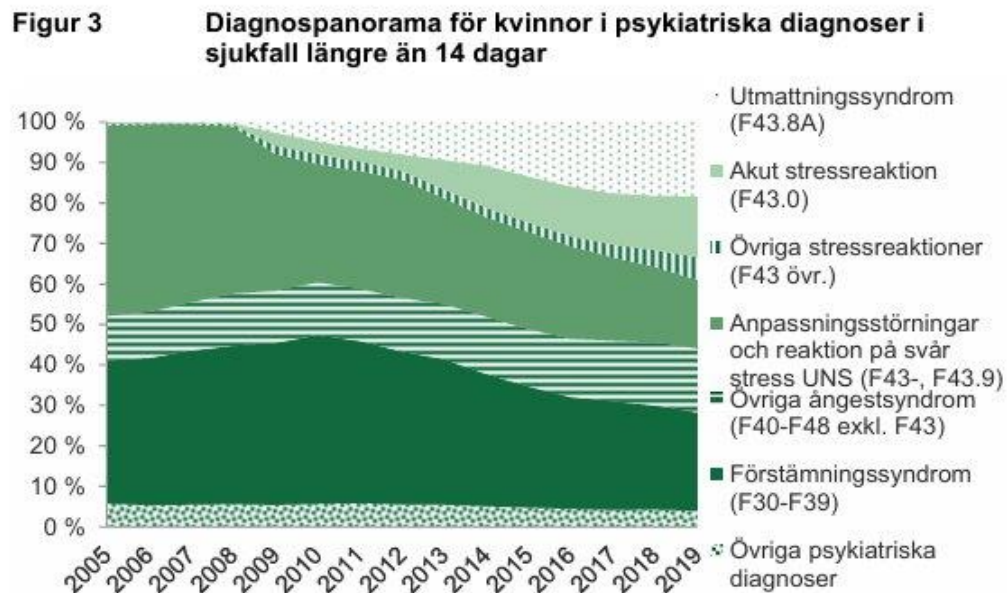
Antal startade sjukfall med akut stressreaktion (F430), 2023

www.forsakringskassan.se

Psykisk ohälsa – sjukfrånvaro, diagnoser

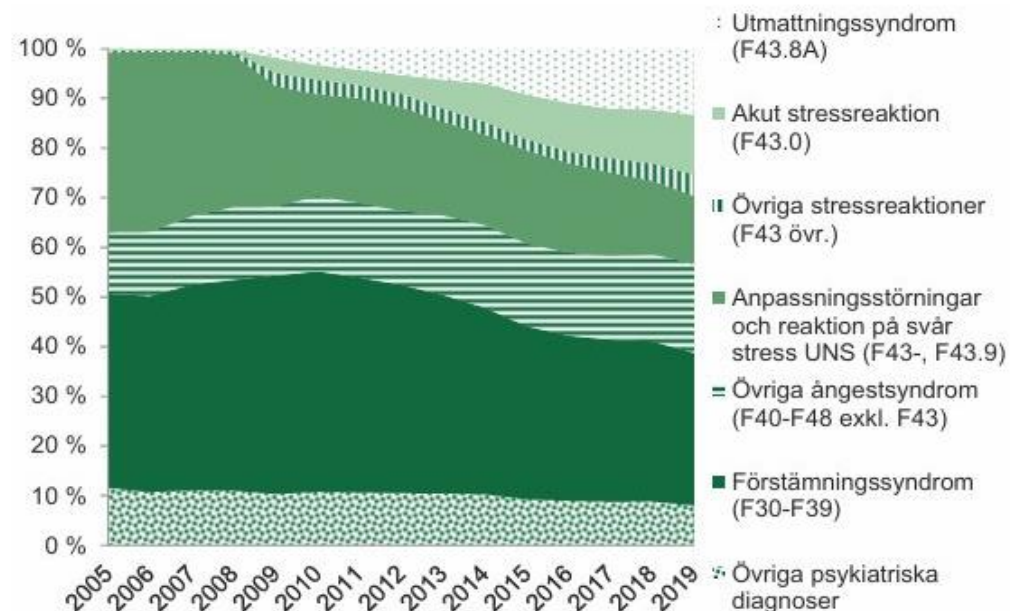

Socialförsäkringsrapport 2020:8

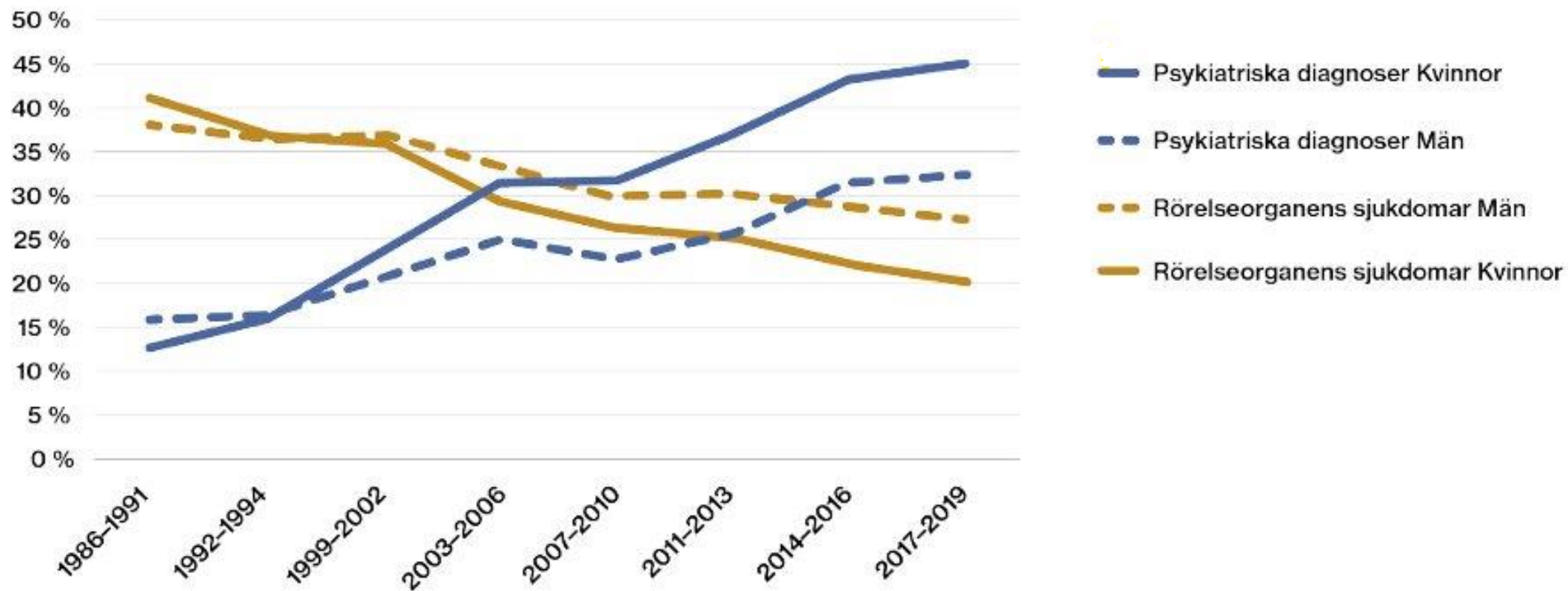
Not: (F43.8A), (F43.0), (F43 övr.), (F43-, F43.9): "Stressrelaterad psykisk ohälsa".
Källa: Försäkringskassan MIDAS.

Figur 4 Diagnospanorama för män i psykiatriska diagnoser i sjukfall längre än 14 dagar

Not: (F43.8A), (F43.0), (F43 övr.), (F43-, F43.9): "Stressrelaterad psykisk ohälsa".
Källa: Försäkringskassan MIDAS.

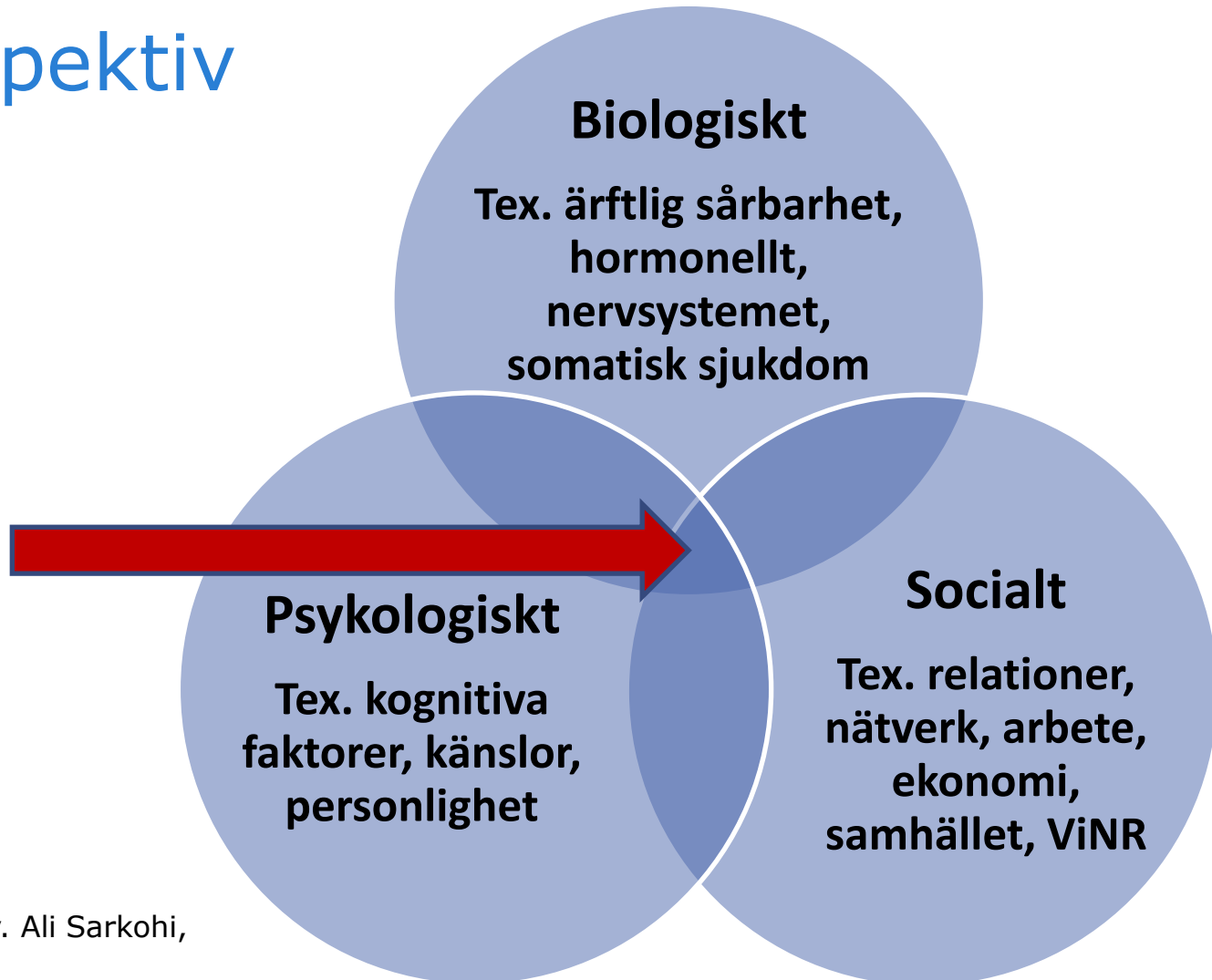
Sjukfall längre än 60 dagar

Källa: Socialförsäkringsrapport 2020:8

Biopsykosocialt perspektiv

Psykisk hälsa och ohälsa
- ett samspel mellan
biologiska,
psykologiska och
sociala förhållanden

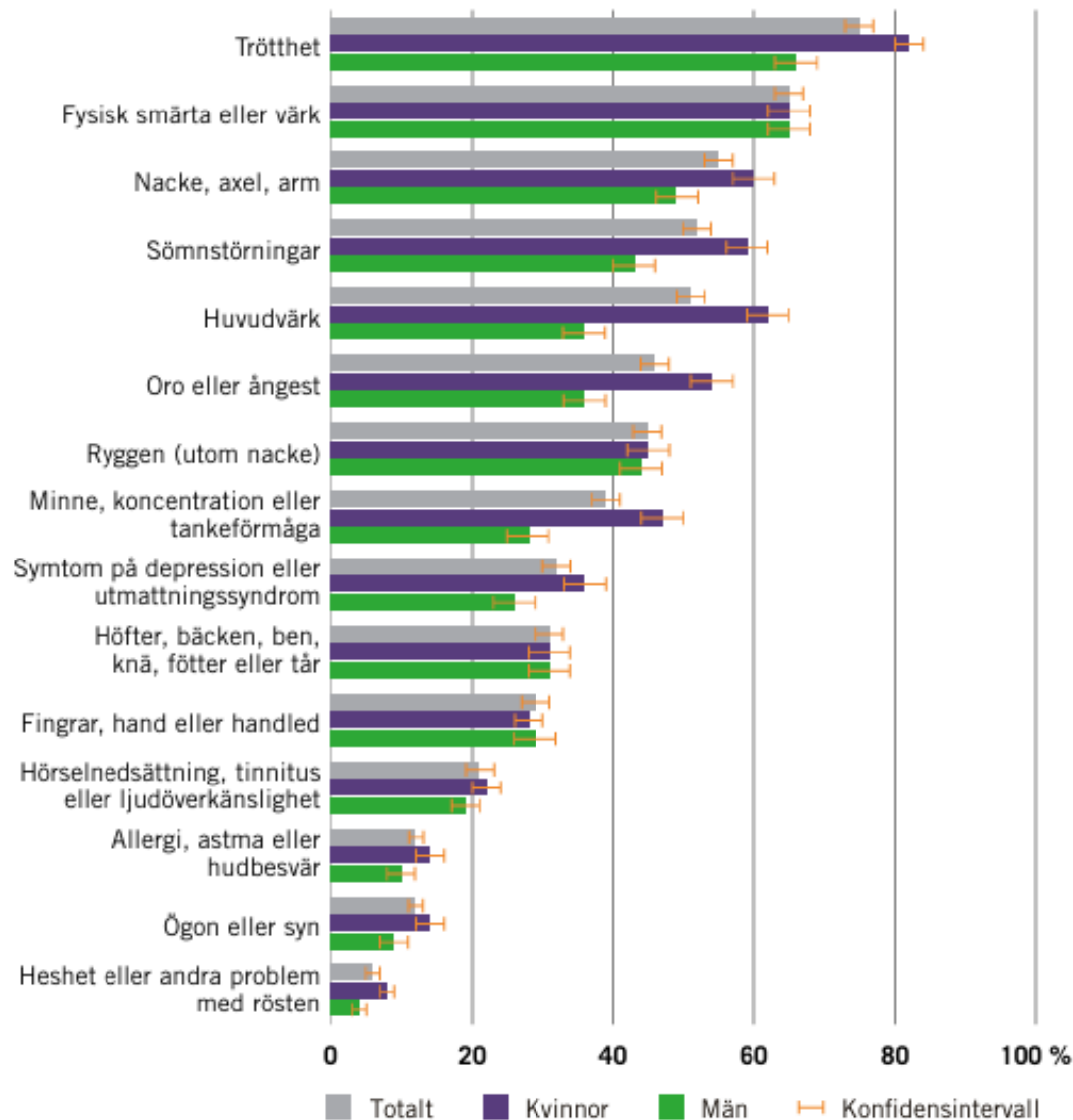

Källa: Psykisk ohälsa - Ett biopsykosocialt perspektiv. Ali Sarkohi, Gerhard Andersson, Studentlitteratur. 2021.

Besvär till följd av arbete

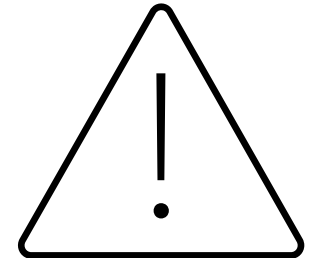
Typ av besvär, andel av sysselsatta med besvär till följd olyckshändelse i arbetet eller andra förhållanden i arbetet än olyckshändelse, totalt samt för kvinnor och män, år 2022.

Psykisk ohälsa – exempel på risker i arbetet

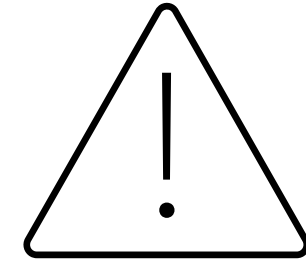
Brister i den **organisatoriska och sociala arbetsmiljön**:

- spänt arbete (höga krav och låg kontroll)
- hög arbetsbelastning, t.ex. obalans krav/resurser
- obalans mellan ansträngning och belöning
- problem i det sociala samspelet, t.ex. bristande socialt stöd, konflikter och kränkande särbehandling

fler risker

- skiftarbete
- ensamarbete
- bristande balans mellan arbetsliv och privatliv
- hot och våld

Försäkringskassans lägesrapport Psykisk ohälsa i dagens arbetsliv, Försäkringskassan, 2023

AFS 2015:4, www.av.se

Duchanie m.fl. (2020)

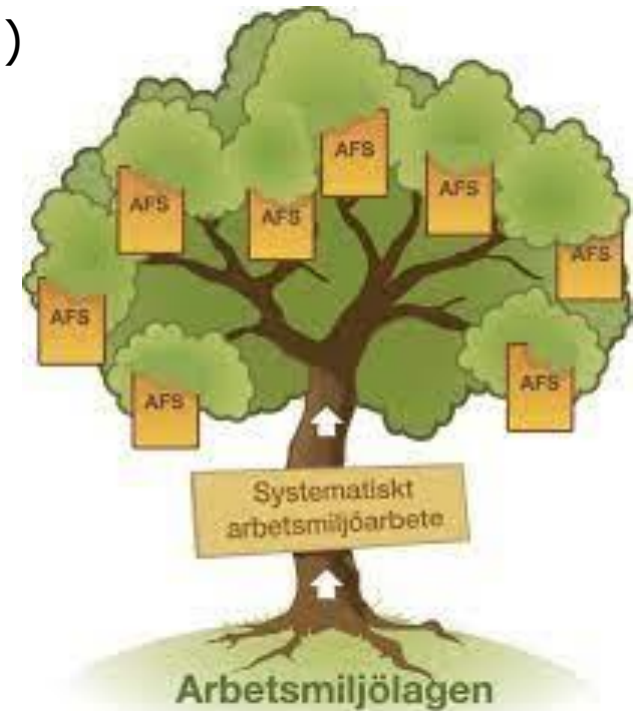
Lagstiftning och regler inom arbetsmiljöområdet

“Arbetsgivaren skall vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.” 2§ AML

Föreskrifter – psykisk ohälsa

- Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) AFS 2001:1 (2023:1)
- Organisatorisk och social arbetsmiljö (OSA) AFS 2015:4 (2023:2)
- Våld och hot i arbetsmiljön AFS 1993:2 (2023:2)
- Ensamarbete AFS 1982:3 (2023:2)
- Första hjälpen och krisstöd AFS 1999:7(2023:2)
- Arbetsanpassning AFS 2020:5 (2023:2)

Systematiskt arbetsmiljöarbete AFS 2001:1 (2023:1)

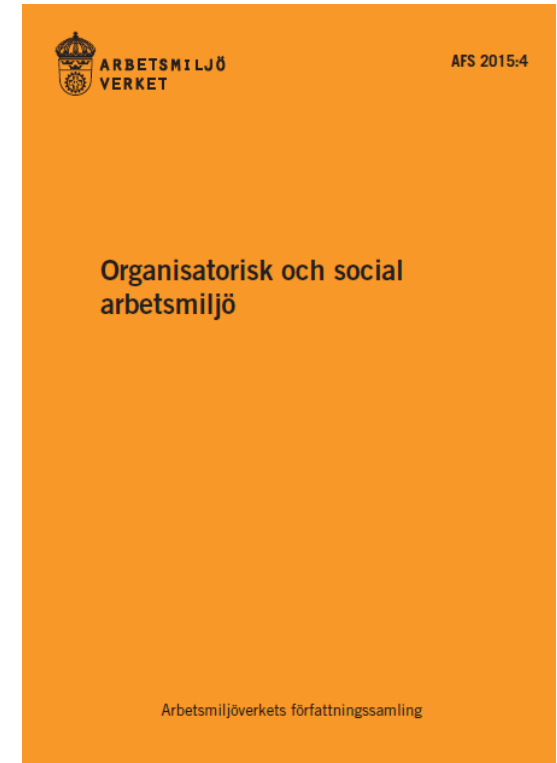
9 § Om någon arbetstagare råkar ut för ohälsa eller olycksfall i arbetet, eller om något allvarligt tillbud inträffar i arbetet, ska arbetsgivaren utreda orsakerna så att risker för ohälsa och olycksfall kan förebyggas.

Organisatorisk och social arbetsmiljö

AFS 2015:4 (2023:2)

- Arbetsbelastning
- Arbetstider
- Kränkande särbehandling
- Chefernas kunskaper
- Mål i arbetsmiljöarbetet

Vid nedsatt arbetsförmåga

Arbetsmiljölagen

AFS 2020:5 (2023:2, 3
kap) Arbetsanpassning

Socialförsäkringsbalken,
30 kap

Lagstiftning om anpassning

Arbetsmiljölagen (AML)

- Arbetsgivaren har en skyldighet att anpassa arbetet till den enskilde arbetstagarens förutsättningar
- Se till att det finns en på lämpligt sätt organiserad arbetsanpassnings- och rehabiliteringsverksamhet

Lagstiftning om anpassning

AFS 2020:5 (2023:2, 3 kap) Arbetsanpassning

Individuell åtgärd i den fysiska, organisatoriska och sociala arbetsmiljön som syftar till att en arbetstagare, med nedsatt förmåga att utföra sitt vanliga arbete, kan fortsätta arbeta, eller återgå i arbetet. Den används som en förebyggande åtgärd för att undvika ohälsa och sjukfrånvaro, samt vid återgång i arbete efter sjukfrånvaro. Arbetsanpassning kan vara tidsbegränsad eller varaktig.

Lagstiftning om anpassning

AFS 2020:5 (2023:2, 3 kap) Arbetsanpassning forts

- 4 § Arbetsgivaren ska fortlöpande ta reda på om någon av arbetstagarna behöver arbetsanpassning
- 5 § Arbetsgivaren ska se till att det finns rutiner för att ta emot information om behov av arbetsanpassning

Lagstiftning om anpassning

- 6 § När behov av arbetsanpassning har konstaterats ska arbetsgivaren
- så snart det är möjligt utreda och ta ställning till hur arbetsanpassningen ska utformas,
 - därefter så snart det är möjligt genomföra arbetsanpassningen
-
- Sakkunnig anlitas vid behov
 - Bidrag för förebyggande åtgärder och stöd finns

Arbetsanpassningar vid psykisk ohälsa

Eget rum, skärmar

Senare start på dagen, undvika oregelbunden arbetstid

Möjlighet att gå undan en stund, tätare raster

Andra arbetsuppgifter/rensa bland uppgifter/prioritera

Ökat stöd från kollegor eller chef

Arbetsanpassningar vid psykisk ohälsa

Dialog nödvändig

Var går gränsen?

Lagstiftning om plan för återgång i arbete

Socialförsäkringsbalken, 30 kap

- Upprätta en plan för återgång i arbete (senast dag 30 i sjukperioden om arbetsförmåga nedsatt under minst 60 dagar)
- Tillbaka till ordinarie arbete inom 60 dagar?
- Åtgärder som underlättar återkomst i arbete?
- Behov av kontakt eller samverkan med andra aktörer?
- Läkarintyget är ett viktigt underlag när arbetsgivaren planerar åtgärder

Take home message

- Arbete är en av många faktorer som påverkar psykisk hälsa/ohälsa
- Arbetsgivaren har både ansvar för att arbeta förebyggande och att arbetsanpassa vid sänkt arbetsförmåga

Tack för idag och välkomna till:

Tillfälle 2:

**Arbetsanamnes och
samverkan med arbetsgivaren**

5 december, kl 12.30-13.15

Tillfälle 3:

**Erfarenheter av arbete som
rehabkoordinator och vikten
av teamarbete**

12 december, kl 12.30-13.15

Tack för att du lyssnade!

Prenumerera gärna på våra nyhetsbrev:

camm.regionstockholm.se/nyhetsbrev